

**ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ
ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ ΡΟΔΟΥ**

Από τον
ΚΑΛΟΥΣΤ ΠΑΡΑΓΚΑΜΙΑΝ

Στα πλαίσια της βιοσπηλαιολογικής μελέτης του νοτιοαιγαϊακού τόξου, επισκέφθηκα την Ρόδο τον Ιούλιο του 1990. Η αποστολή αυτή χρηματοδοτήθηκε εν μέρει από την Ελληνική Σπηλαιολογική Εταιρεία. Είχα την τύχη να γνωριστώ και να συνεργαστώ με τον Πρόεδρο της Κοινότητας Αρχαγγέλου, τον κ. Στέργιο Λαμπριανό, ο οποίος έδειξε πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και όρισε σαν οδηγό μου τον κοινοτικό υπάλληλο Γ. Παπούρα. Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο για τη φιλοξενία και την πολύπλευρη βοήθεια που μου παρείχε.

Οι μέχρι σήμερα γνώσεις μας για τα σπήλαια της Ρόδου είναι φτωχές και περιορίζονται σ' αυτά της Κοινότητας Αρχαγγέλου. Εξαιρεση αποτελούν μικρά σπήλαια που χρησίμευσαν σαν τόποι λατρείας σε παλαιότερες εποχές και είναι γνωστά στους αρχαιολόγους (Φωτίου 1988). Στην Κοινότητα Αρχαγγέλου υπάρχει το γνωστό σπήλαιο Κουμέλλου το οποίο εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε τον Δεκέμβριο του 1977 από τα μέλη της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας, Α. Πετροχειίλου, Γ. Παναγιωτίδη και Θ. Κιτσέλη (Πετροχειίλου, 1979 και 1984). Ο Φωτίου (1988) αναφέρει 15 μικρά σπήλαια και περιγράφει πέντε από αυτά που ανήκουν στην ευρύτερη περιοχή του Αρχαγγέλου. Βρίσκονται κατά μήκος της οδού Σάρας - Κλεισούρας και "χρησιμοποιήθηκαν στην αρχαία εποχή σαν λατρεία νυμφών και άλλων θεοτήτων και στα νεώτερα χρόνια ως μάντρες":

1. Σπήλαιο "Μιχάλα Πατσάη Ι" με διαστάσεις εισόδου 25 x 3 μ. και βάθος 6 μ.
2. Σπήλαιο "Μιχάλα Πατσάη ΙΙ" με διαστάσεις εισόδου 5 x 2,5 μ. και βάθος 17 μ. Βρίσκεται δυτικά του πρώτου.
3. Σπήλαιο "Μπέρδη" με διαστάσεις εισόδου 5 x 4 μ. και μήκος 13 μ.
4. Σπήλαιο "Τσιμπλογιάννου" με διαστάσεις εισόδου 3 x 1,7 μ. και μήκος 13 μ. Βρίσκεται στην ανατολική πλευρά του δρόμου για τις Καμάρες, πριν το τελευταίο ανατολικό τμήμα του.
5. Σπήλαιο "Κατσώνη". Βρίσκεται 300 μ. ανατολικά του Αγ. Γιώργη Μαλώνας στα Λακκώματα. Έχει μήκος 10 μ.

Σε αυτό το άρθρο παρουσιάζονται οι περιγραφές και χαρτογραφήσεις 5 σπηλαίων της Κοινότητας Αρχαγγέλου Ρόδου.

1. Σπήλαιο "Καρόλου"

Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε στις 12.7.1990 από τον

*Speleological investigations at Archangelos, Rhodes
by K. Paragkagian*

γράφοντα.

Προσπέλαση: Από το δρόμο που οδηγεί από τον Αρχάγγελο στα Στεγνά παίρνουμε τον χωματόδρομο που οδηγεί στη δυτική πλαγιά του βουνού Προφήτης Ηλίας. Η είσοδος είναι καλά ορατή από το δρόμο.

Περιγραφή: Το σπήλαιο προχωρεί από ανατολικά προς δυτικά. Το υψόμετρο είναι 300 μ. Η είσοδος έχει διαστάσεις 7 x 4 μ. Στο δεξί μέρος της εισόδου υπάρχει ξερολιθιά. Αριστερά υπάρχει ένας μακρόστενος ελαφρά ανηφορικός θάλαμος με μήκος 12 μ., πλάτος 1,5 μ. και μέσο ύψος 2 μ. Ο δεξιός θάλαμος ξεκινά 4 μ. από την είσοδο και έχει μήκος 26 μ. Σταλαγμιτικό υλικό έχει χωρίσει την είσοδο του θαλάμου, δημιουργώντας ένα μακρόστενο διάδρομο αριστερά (7 x 1 x 2 μ.), ο οποίος επικοινωνεί με την υπόλοιπη αίθουσα. Αριστερά της αίθουσας υπάρχουν δύο πατάρια. Στη μέση και το τέλος της αίθουσας υπάρχουν σταλαγμιτικές κολώνες που διαμερισματοποιούν το σπήλαιο. Στο τέλος της αίθουσας υπάρχουν ανενεργά γκούρ. Το μέσο ύψος και το μέσο πλάτος της αίθουσας είναι αντίστοιχα 3 και 6 μ. Τα σταλαγμιτικά του σπηλαίου ήταν ανενεργά. Η θερμοκρασία ήταν πολύ υψηλή και έφτανε τους 22°C, ενώ η σχετική υγρασία ήταν 65%. Το σπήλαιο χρησιμοποιείται σαν στάνη.

2. Σπήλαιο "Ρούκου"

Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε στις 13.7.1990 από τον γράφοντα.

Προσπέλαση: Βρίσκεται περίπου 1 χλμ. δυτικά της παραλίας Στεγνά, λίγα μόλις μέτρα πάνω από τη θάλασσα, σε βραχώδη ακτή.

Περιγραφή: Το σπήλαιο είναι διανοιγμένο σε λατινοπαγές, από τη θάλασσα. Η είσοδος έχει διαστάσεις 6 x 3 μ. Ακολουθεί διάδρομος 16 μ. με πλάτος 6 μ. και ύψος 2 μ. Στο σημείο αυτό ογκόλιθοι που έχουν αποσπαστεί από την οροφή αφήνουν περάσματα για τη συνέχεια του σπηλαίου που χωρίζεται σε δύο αίθουσες. Η δυτική (αριστερή) αίθουσα έχει μέσες διαστάσεις 18 x 20 x 6 μ. Η ανατολική αίθουσα είναι επιμήκης με διαστάσεις 22 x 7 x 2 μ. Στο τέλος αυτής της αίθουσας, με κατακόρυφη κατάβαση για 4 μ., φτάνουμε σε μια μικρή λεκάνη με γλυφό νερό, διαστάσεων 3 x 0,4 x 0,5 μ. Στο βόρειο μέρος υπάρχει ένα στενό σιφώνι (0,3 x 0,3 μ.) μήκους 1 μ. που οδηγεί σε μικρή αίθουσα 4 x 2,5 x 8 μ. (μέγιστο βάθος νερού 1,5 μ.). Ένα ακόμη σιφώνι υπάρχει στο βόρειο μέρος, από το οποίο, λόγω των μικρών του διαστάσεων, δεν μπόρεσα να περάσω. Όλο το δάπεδο του σπηλαίου έχει άμμο θάλασσας.

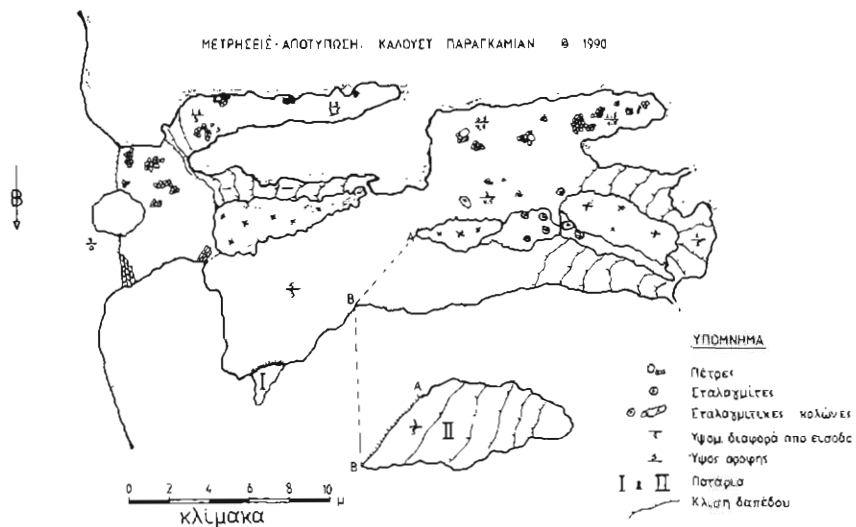
3. Σπήλαιο "Κεραμί"

Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε στις 13.7.1990 από τον γράφοντα.

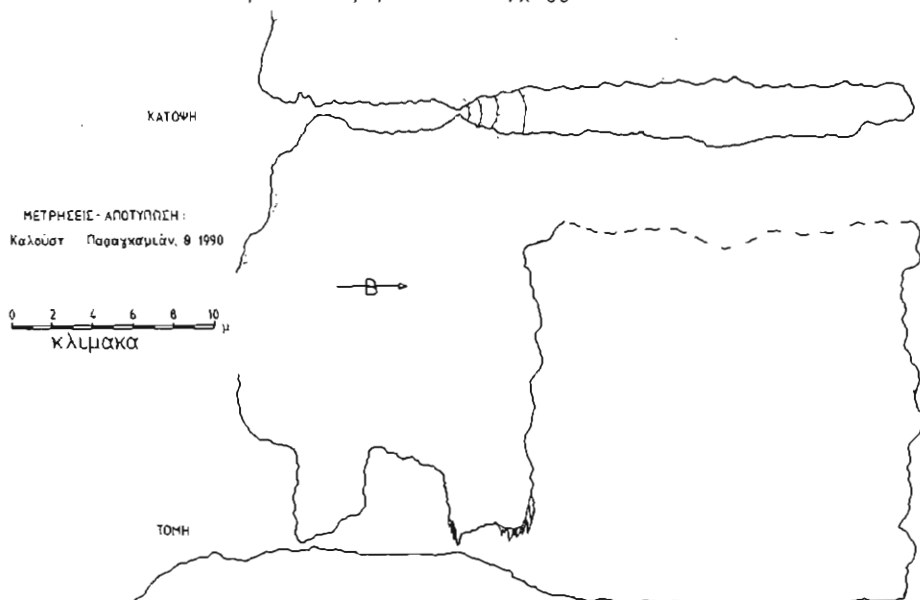
Προσπέλαση: Βρίσκεται 60 μ. πιο ψηλά από το σπήλαιο του Ρούκου, στην ίδια κατακόρυφο. Η ευρύτερη περιοχή ονομάζεται Κεραμί.

Περιγραφή: Είναι επιμήκες και προχωρά από νότο προς βορρά. Η είσοδος έχει διαστάσεις 7 x 6 μ. Μετά από 2 μ. υπάρχει στενό άνοιγμα (0,5 x 2 x 0,5 μ.) που οδηγεί σε θάλαμο διαστάσεων 6 x 5 μ. Ένα άλλο στενό άνοιγμα (0,3 x 0,3 μ.) οδηγεί στην τελευταία αίθουσα που έχει μήκος 22 μ. και ύψος τουλάχιστον 15 μ. Στην αρχή της αίθουσας αυτής όσο και στο τέλος υπάρχει λίγος αλλά αξιόλογος τοιχωματικός σταλαγμιτικός διάκοσμος. Ειδικά στο τέλος που μοιά-

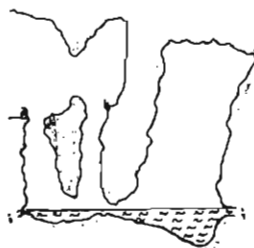
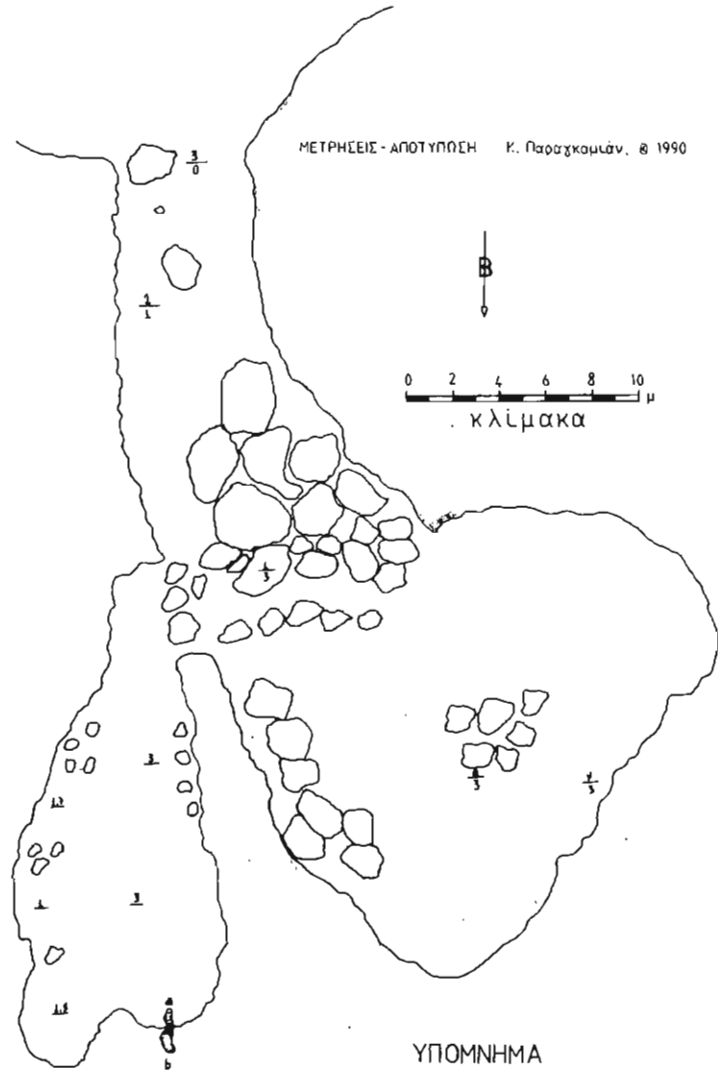
Σπήλαιο Καρόλου κον. Αρχαρχέλου Ρόδου

Σπήλαιο Κεραμί κον. Αρχαρχέλου Ρόδου

Σπηλαίο Ρούκου κον. Αρχαχέλου ΡΟΔΟΥ

- πέτρες
- νερό
- ύψος οροφής
- υψ διαφορά απο εισοδο
- a, b τομή

ζει με καταράκτη ύψους πολλών μέτρων.

4. Σπήλαιο "Καμουζάρας"

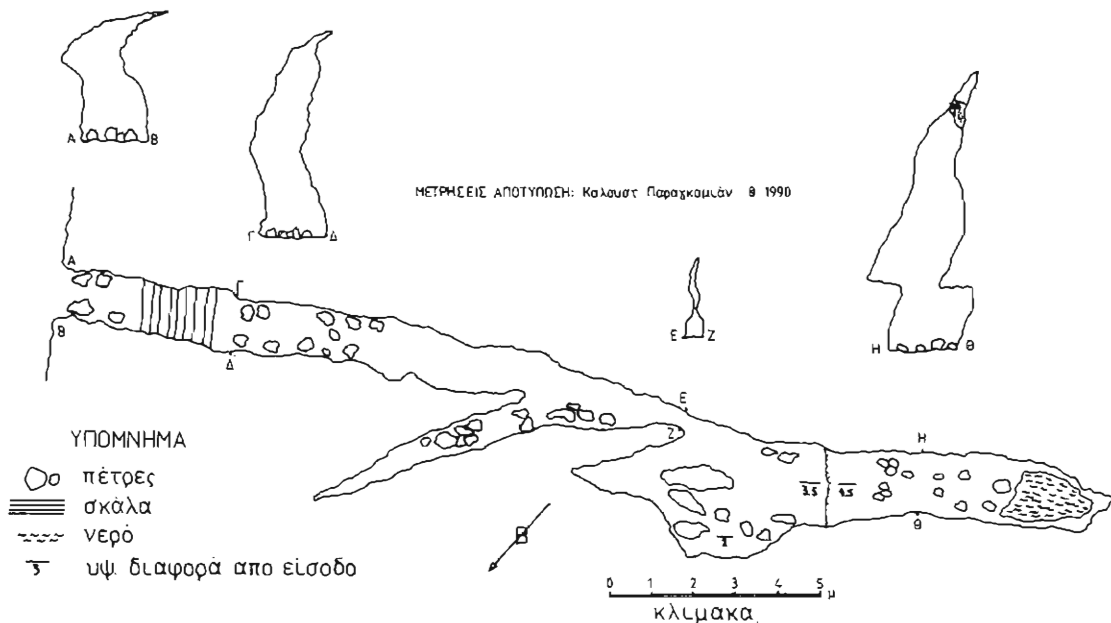
Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε στις 14.7.1990 από τον γράφοντα.

Προσπέλαση: Βρίσκεται στην περιοχή Πετρώνα, πάνω από τα Στεγνά. Η ονομασία της περιοχής είναι πολύ εύστοχη, μιας και είναι γεμάτη από τεράστιους ογκόλιθους. Από το ξωκκλήσι του Αγ.Γεωργίου στα δεξιά του δρόμου Αρχαγγέλου - Στεγνών και την πηγή που υπάρχει εκεί, ακολουθούμε τους σωλήνες ύδρευσης των Στεγνών νότια για 700 μ. περίπου. Το υψόμετρο είναι 100 μ.

Περιγραφή: Πρόκειται για διάκλαση που προχωρεί νοτιοδυτικά. Το συνολικό μήκος της είναι 28 μ. Η είσοδος έχει διαστάσεις 1,5 x 3 μ. Μετά την είσοδο το δάπεδο έχει διαμορφωθεί σε σκαλοπάτια. Στο τέλος του σπηλαιίου υπάρχει λιμνούλα με πόσιμο νερό. Μετά από μεγάλες βροχοπτώσεις το νερό καταλαμβάνει τα τελευταία 6 μ. του σπηλαιίου και έχει βάθος 1,5 μ., όπως φαίνεται από τους ορίζοντες στα τοιχώματα. Η θερμοκρασία του σπηλαιίου ήταν 13°C και η σχετική υγρασία 85%. Παλαιότερα το σπήλαιο χρησιμοποιείτο για συντήρηση τροφίμων.

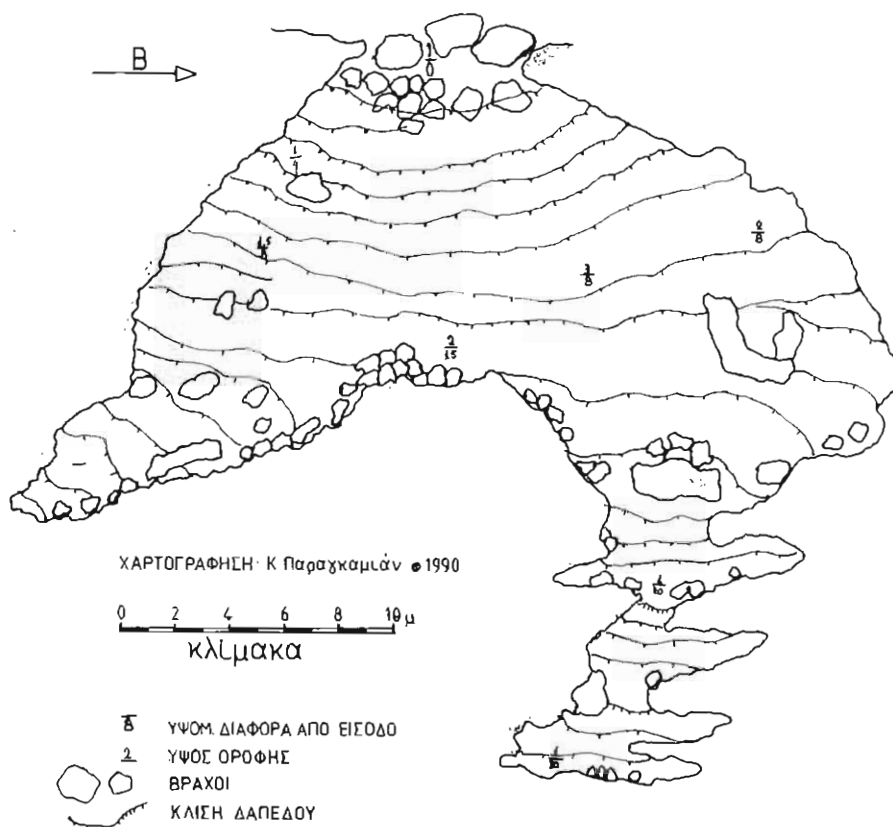
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Τοπικό Τμήμα ΚΡΗΤΗΣ

Σπήλαιο "Καμουζάρας" κον. Αρχαγγέλου ΡΟΔΟΥ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΠΗΛΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Τοπικό Τμήμα ΚΡΗΤΗΣ

Σπηλαιολογία Κουφοβουνίου και Αρχαρχέλου
Ν. ΡΟΔΟΣ

5. Σηλαιοβάραθρο "Κουφό Βουνί"

Εξερευνήθηκε και χαρτογραφήθηκε στις 14.7.1990 από τον γράφοντα.

Προσπέλαση: Βρίσκεται στην ευρύτερη περιοχή Κουφό Βουνί. Από τη νότια πλευρά της Κοινότητας ακολουθούμε καταικοδόμη που ανεβαίνει νότια στον Κάραβο. Μετά από πορεία 20' (1,5 χλμ.), φτάνουμε στο διάσελο Κάραβου - Προφήτη Ηλία. Στην πλαγιά του Προφήτη Ηλία βρίσκεται η είσοδος του σηλαιού. Βορειοδυτικά φαίνονται τα κόκκινα βράχια σε γκρεμό του Κάραβου. Το υψόμετρο είναι 320 μ.

Περιγραφή: Πρόκειται για εγκάρσια διάκλαση που προχωρά από δύση προς ανατολή. Η είσοδος είναι γεμάτη βράχια και έχει διαστάσεις 8 x 3 μ. Το συνολικό μήκος ξεπερνά τα 40 μ. Το συνολικό βάθος είναι 30 μ. Η θερμοκρασία του βάραθρου ήταν 18°C και η σχετική υγρασία 85%. Την ημέρα της επίσκεψης υπήρχε μέσα ένα μεγάλο κοπάδι κατσίκες.

ABSTRACT

With the only exception of "Coumelos" cave (Πετροχειλού, 1979, 1984), no other caves have speleologically explored on Rhodos island. Φωτίου (1988) refers to 15 caves of archaeological interest in Archangelos and provides the descriptions for five of them.

In this article we provide the descriptions of 5 caves, explored and mapped on July 1990. The expedition was partially supported by the Hellenic Speleological Society.

1. Cave "*Caroulu*": Explored and mapped on 7.12.1990 by the author. It is situated on the west mountain - side of Profitis Ilias. The altitude is 300 m. Its total length is 30 m. The temperature was 22°C and the relative humidity 65 %. The cave is used as stable.

2. Cave "*Roukou*": Explored and mapped on 7.13.1990 by the author. It is situated 1 km west of Stegna, on the rocky sea-shore.